

Nr 64.

Ankom till Riksdagens kansli den 27 mars 1911 kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående viss ändring i bestämmelserna rörande väghållningsbesvärets utgörande på landet.

(2:a Afd.)

I en inom Andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets behandling hänvisad motion, nr 179, har herr *E. O. Magnusson* i Tumhult hemställt, att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t begära utarbetandet och framläggandet för Riksdagen snarast möjligt af förslag till sådan förändrad lagstiftning rörande väghållningsbesvärets utgörande på landet, att de, som inom väghållningsdistriktet hafva att utgöra vägunderhållet in natura, må äga befogenhet att öfverlåta på entreprenad underhållet af alla inom distriktet befintliga allmänna vägar.

Till stöd härför har motionären anført följande:

»Att underhållet af allmänna vägarna i vårt vidsträckta och glest befolkade land skall vara betungande, är helt naturligt. Då härtill kommer att detta onus tynger ojämnt icke allenast inom de olika väghållningsdistrikten utan äfven på olika fastigheter inom samma distrikt, må man ej förundra sig öfver att vid nästan hvarje riksdag förslag framkomma i syftemål att afhjälpa dessa olägenheter. Väghållnings-skyldighetens öfverflyttande på staten har sålunda ofta föreslagits, men ej vunnit Riksdagens bifall, och med erfarenhet om, att det arbete staten utför alltid blifver dyrt, synes det mig som om goda skäl föreläggat för Riksdagen att i förevarande fall ställa sig afvisande, synner-

ligast som staten svårligen torde kunna fullgöra en dylik funktion utan att enkom härför skapa en stor tjänstemannakår.

Då möjlighet numera är beredd väghållningsdistrikt, som är i sådant afseende synnerligen betungadt, att kunna få särskildt bidrag af statsmedel, förefaller det som om utjämningsfrågan vore förverkligad så långt lämpligen bör ske, ifall så ordnades, att bördorna rättvist fördelades inom distriktet.

Detta torde lättast vinnas genom att i väglagen medgifves rätt åt väghållningsdistrikt att upplåta vägunderhållet på entreprenad den tid marken är bar.

Några olägenheter af att en dylik handlingsfrihet lämnades åt väghållningsdistrikt torde ej kunna uppvisas, hvaremot många fördelar därigenom obestriddigen skulle vinnas. Så t. ex. skulle de dyrbara vägdelningarne i flera fall kunna undvikas eller åtminstone uppskjutas, hvilket vore så mycket lämpligare, som en vägdelning efter taxeringsvärdet på jordbruksfastighet skulle för det närvarande blifva ännu mera orättvis, än då den skedde efter hemmantal, emedan på en del håll skogen tillika med jorden bevillingstaxerats till sitt fulla värde under det att på andra orter skogens värde föga beaktats.

Vidare må kunna antagas, att vägunderhållet genom entreprenör skall blifva bättre och jämnare samt att tillfälliga bristfälligheter varda fortare afhjälpta, då entreprenören mera än enskilde, kanske aflägsset boende väghållare måste hafva sin uppmärksamhet fästad på vägens beskaffenhet.

Då frågan om huruvida jordbruksfastigheterna skola direkt utgöra vägunderhållet, eller detsamma bör upplåtas på entreprenad närmast berör dem, som utgöra vägunderhållet in natura, böra endast de äga rätt deltaga i beslut därom.

På det att en öfvergång från det nuvarande sättet till entreprenadssystemet icke måtte ske genom någon tillfällighet utan att vara framkalladt af ett verkligt behof, torde för dylikt besluts fattande böra erfordras s. k. kvalificerad majoritet.»

Utskottet.

I skrifvelse till Kungl. Maj:t den 14 maj 1900, nr 115, uttalade Riksdagen den åsikten, att det icke vore lämpligt, att majoriteten af de väghållningsskyldige inom ett distrikt erhöle rätt besluta, att vägunderhållet i dess helhet inom distriktet skulle på entreprenad upplåtas. Däremot ansåg Riksdagen fördelaktigt, om i väglagen infördes en bestämmelse i syfte, att flertalet väghållningsskyldige inom ett distrikt skulle kunna fatta ett dylikt beslut i afseende å väg eller vägstycke, som

särskildt lämpade sig att upplåtas till underhåll på entreprenad. Med anledning af omförmälda skrifvelse intogs i den till 1905 års Riksdag aflåtna propositionen med förslag till lag om ändring af vissa delar af nämnda lag en bestämmelse om fullgörande i vissa fall af vägunderhåll medelst entreprenad. Propositionen vann i denna del Riksdagens bifall. Genom lag den 20 juni 1905 förordnades härefter, att, därest väghållare förenade sig om upplåtande på entreprenad för gemensam räkning af underhållet utaf dem tilldelade, i ett sammanhang utlagda väglotter om tillsammans minst en kilometers längd, finge därom med entreprenör uppgjordt kontrakt, gällande för minst fem, högst tio år och försedt med antaglig borgen för fullgörande af entreprenörens förbindelser, upprättas och för pröfning ingifvas till Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som, i händelse kontraktet ansåges kunna godkännas, ägde att meddela fastställelse å detsamma, hvarefter den träffade föreningen skulle gälla för den öfverenskomna tiden — dock ej längre än till dess ny vägdelning trädde i tillämpning — och entreprenören, med hänsyn till fullgörande af det vägunderhåll entreprenaden afsåge, anses såsom väghållare.

Nu gällande bestämmelser gifva således de väghållningsskyldige rätt att på entreprenad upplåta underhållet af vissa delar af de allmänna vägarna inom ett distrikt.

Förevarande framställning afser att utsträcka de väghållningsskyldiges befogenhet i nyssberörda afseende till alla de allmänna vägarna inom ett distrikt.

Utskottet, som delar den af 1900 års Riksdag uttalade åsikten uti förevarande hänseende, kan icke tillstyrka den föreliggande motionen. En vidgad användning af entreprenadsystemet på sätt motionären ifrågasätter skulle nämligen enligt utskottets åsikt i väsentlig grad rubba de i gällande väglag fastslagna grunderna för väghållningsbesvärets utgörande på landet, då nämnda lag förutsätter, att de väghållare, hvilka kunna utgöra väghållningsbesväret in natura, böra såvidt möjligt lämnas tillfälle härtill. De väghållningsskyldige, hvilka vid en delning af vägarna inom distriktet fått sig tilldelade särskilda vägstycken att underhålla och fortfarande vilja fullgöra sitt vägunderhåll in natura, böra icke, såsom ett bifall till förslaget skulle föranleda, kunna betagas denna möjlighet. Dessa väghållares intresse, att äfven efter en ny vägdelning få utgöra väghållningsbesväret såsom förut, synes utskottet kunna tillmätas så stor betydelse, att de icke ens genom ett beslut, fattadt med s. k. kvalificerad majoritet, såsom t. ex. två tredjedelar af de väghållningsskyldige in natura, böra få tvingas att fullgöra sitt vägunderhåll med penningar.

Den i väglagen redan nu medgifna rätten att på entreprenad upp-

låta en väg eller ett vägstycke torde ock vara ägnad att i tillräcklig grad tillgodose det behof, som föranledt entreprenadsystemets införande i afseende å vägunderhållet på landet. Utskottet anser nämligen i likhet med hvad Riksdagen i sin förenämnda skrifvelse uttalat, att endast särskilda omständigheter, såsom en vägs eller ett vägstyckes belägenhet på långt håll från de odlade och bebyggda delarna af distriktet, hvarigenom dess intagande i vägdelningen skulle försvåra en lämplig fördelning af vägunderhållet, böra föranleda, att samma väg eller vägstycke undantages från vägdelningen och underhållet däraf upplåtes på entreprenad.

På grund af det anförda och då enligt utskottets mening genom upplåtande på entreprenad af underhållet af samtliga vägar inom ett distrikt kostnaderna för vägunderhållet i många fall skulle komma att ökas, får utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 27 mars 1911.

På jordbruksutskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.

Reservation

af herrar *E. A. Lindblad, D. Persson, P. O. Lundell, E. G. H. Åkerlund*, grefve *R. G. Hamilton, G. A. E. Kronlund* och *S. Linders*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

I skrifvelse den 14 maj 1900 anförde Riksdagen i fråga om rätt för de väghållningsskyldige inom ett distrikt att på entreprenad upplåta visst vägstycke följande:

»Ehuru Riksdagen icke anser lämpligt, att majoriteten af de väghållningsskyldige inom ett distrikt erhåller rätt besluta, att vägunder-

hållet i dess helhet inom distriktet skall på entreprenad upplåtas, håller Riksdagen däremot före, att majoriteten, under förutsättning att lämpliga garantier stadgas, må kunna medgifvas rätt bestämma, att ett visst vägstycke icke skall indelas till underhåll in natura, utan öfvertagas af väggassan. En väg kan nämligen t. ex. därigenom, att den ligger långt ifrån de mer odlade och bebyggda delarna af distriktet, hafva sådant läge, att dess intagande i vägdelningen skulle förrycka denna samt omöjliggöra en lämplig fördelning af vägunderhållet. Det synes Riksdagen därför vara fördelaktigt, att i väglagen införes en bestämmelse i syfte att flertalet väghållningsskyldige inom ett distrikt må kunna besluta, att underhållet af väg eller vägstycke, som därtill särskildt lämpar sig, må på entreprenad upplåtas. På sätt nu äger rum beträffande vinterväghållningen, lär det böra öfverlämnas åt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande att, därest godvillig öfverenskommelse om entreprenaden icke kan träffas, tillse, att entreprenadsummorna icke stiga oskäligt högt.»

De flesta myndigheter, som yttrade sig öfver berörda Riksdagens skrifvelse, tillstyrkte eller ville icke motsätta sig den anordning, som Riksdagen ansett önskvärd. Kammarkollegium fann för sin del nämnda anordning i hvad den afsåg, att för beredande af lämplig vägdelning, väg eller vägstycke, som därtill särskildt lämpade sig, skulle få underhållas medelst entreprenad, särdeles ändamålsenlig. Enligt kollegii åsikt syntes den ock ur en annan synpunkt lämplig, nämligen för vinnande af närmare erfarenhet om fördelarna och olägenheterna för väghållningen af entreprenadsystemet och såsom ett varsamt försök till systemets införande att efterföljas af flera, om nämnda erfarenhet talade till förmån därför.

I en till 1905 års Riksdag aflåten proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 fanns ock intagen en bestämmelse om fullgörande af vägunderhåll i vissa fall medelst entreprenad. Propositionen vann i denna del Riksdagens bifall. Genom lag den 20 juni 1905 förordnades härefter, att därest väghållare förenade sig om upplåtande på entreprenad för gemensam räkning af underhållet utaf dem tilldelade, i ett sammanhang utlagda väglotter om tillsammans minst en kilometers längd, finge därom med entreprenör uppgjort kontrakt, gällande för minst fem, högst tio år och försedt med antaglig borgen för fullgörande af entreprenörens förbindelser, upprättas och för pröfning ingifvas till Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som, i händelse kontraktet ansåges kunna godkännas, ägde att meddela fastställelse å detsamma, hvarefter den träffade föreningen skulle gälla för den öfverenskomna

tiden — dock ej längre än till dess ny vägdelning trädde i tillämpning — och entreprenören, med hänsyn till fullgörande af det vägunderhåll entreprenaden afsåge, anses såsom väghållare.

Nu gällande bestämmelser gifva sålunda de väghållningsskyldige rätt att på entreprenad upplåta underhållet af vissa delar af de allmänna vägarna inom ett distrikt, men icke alla dessa vägar. Enligt hvad utskottet har sig bekant, hafva emellertid inom åtskilliga väghållningsdistrikt detta oaktadt på entreprenad upplåtits underhållet af samtliga de till dessa distrikt hörande allmänna vägar. En dylik vidgad användning af entreprenadsystemet utöfver hvad väglagen för närvarande åsyftar har således på sina håll befunnits lämplig, och erfarenhet i fråga om entreprenadsystemets användbarhet i allmänhet och jämväl i den af motionären åsyftade utsträckningen torde följaktligen redan vara vunnin. Då denna erfarenhet synes bekräfta fördelarna af nämnda system, finner utskottet sig kunna förorda ifrågavarande framställning, därvid dock utskottet vill framhålla, att enligt utskottets åsikt förslag om upplåtande af samtliga de allmänna vägarna inom ett distrikt på entreprenad endast må väckas i sammanhang med ny vägdelning inom distriktet.

Det kan visserligen mot förslaget invändas, att de väghållningsskyldige, hvilka hellre vilja utgöra sitt vägunderhåll in natura, genom ett bifall till förslaget betagas denna möjlighet. Utskottet, som icke förbisett detta förhållande, anser emellertid, att, genom införandet af en bestämmelse om att s. k. kvalificerad majoritet erfordras för beslut om hela vägunderhållets inom ett distrikt upplåtande på entreprenad, vederbörlig hänsyn skulle tagas till nämnda väghållares önsknin. Framhållas må äfven, att dessa torde kunna, om de så finna lämpligt, vid utbudande af entreprenaden afgifva anbud på för dem välbelägna vägstycken och på sådant sätt blifva i tillfälle att fullgöra sitt vägunderhåll in natura.

Ehuru utskottet icke delar den af motionären uttalade åsikten, att endast de väghållningsskyldige in natura skola äga befogenhet att deltaga i beslut om upplåtande af samtliga allmänna vägar inom ett distrikt på entreprenad, anser dock utskottet, att de böra i detta afseende hafva större inflytande än öfriga väghållare. För giltigheten af ett beslut i nu förevarande hänseende torde därför — förutom att det skall fattas två på hvarandra följande vägstämmor — lämpligen kunna föreskrifvas, att beslutet å den stämman, som sist hålles, biträdes af exempelvis minst $\frac{2}{3}$ af de vid stämman representerade, till deltagande i vägunderhållet in natura förpliktade vägfyrkar.

Såsom ytterligare garantier för att det utsträckta entreprenad-

systemet icke skall användas i de fall, då det icke kan anses fördelaktigt, har utskottet ansett böra bestämmas, att Kungl. Maj:ts befallningshafvande skall äga befogenhet att i samband med behandling af frågan om ny vägdelning jämväl pröfva uppkommet förslag, att vägunderhållet i dess helhet må upplåtas på entreprenad. Däremot bör enligt utskottets förmenande de väghållningsskyldige själfva äga rätt att pröfva de inkomna anbuden.

På grund af det anförda och då man genom att bereda de väghållningsskyldige möjlighet att underhålla samtliga allmänna vägar inom ett distrikt på entreprenad i många fall torde kunna nedbringa kostnaderna för vägunderhållet, får utskottet hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, att underhållet af samtliga allmänna vägar inom ett väghållningsdistrikt må kunna af de väghållningsskyldige upplåtas på entreprenad.

Det skulle här antecknas, att herr *Aaby A. W. Ericsson* icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.